

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
NESĄŽININGOS PREKYBOS PRAKTIKOS PIENO SEKTORIUJE DRAUDIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvoje žalia karvių pieno (toliau – pienas) pardavėjų ir pieno pirkėjų santykiuose yra didelis derybinių galių disbalansas. Pieno pardavėjai, t. y. pieno gamintojai, yra gana smulkūs ir nekooperuoti, todėl atskiras pieno pardavėjas neturi didelės derybinės galios, pieno gamintojų ir pardavėjų kooperatyvai veikia atskirai, nėra įkurtų gamintojų organizacijų, o pieno perdirbimo sektoriuje susiformavusi ryški oligopolinė struktūra – 5 pieno perdirbimo įmonės (iš kurių tik viena yra kooperatinė pieno perdirbimo įmonė) perdirba per 90 proc. viso Lietuvoje superkamo pieno. Pieno gamintojų situaciją apsunkina ir pieno kaip produkto pobūdis: pienas yra greitai gendantis produktas, negali būti sandėliuojamas ir pieno tiekimas nenutrūkstamas.

Nuo 2015 m. rugpjūčio 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas Nr. XII-1907 (toliau – Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas) siekė sustiprinti pieno gamintojų galias, užtikrinti pieno pirkėjų ar jo pardavėjų interesų pusiausvyrą. Tačiau įstatymo įgyvendinimo metu išryškėjo reglamentavimo trūkumai, kurie sąlygojo, kad šio įstatymo priėmimo metu keltas tikslas liko nepasiektas.

Be to, pažymėtina, kad Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. KT22-N1/2020 nuo 2020 m. liepos 1 d. pripažintas negaliojančiu (2015 m. birželio 25 d. redakcija), tačiau liko galioti įstatymo pakeitimai. Tačiau 2026 m. sausio 7 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė (administracinė byla Nr. eA-775-492/2026, teismo proceso Nr. 3-61-3-02983-2021-0), kad Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pakeitimai negali būti taikomi *de facto*, nes nebėra sistemos, kurios dalimi jos yra (buvo), o trūkstamos reglamentavimo dalys yra būtinos tinkamam normų taikymui.

Todėl atsižvelgiant į Lietuvos pieno sektoriaus specifiką, yra teikiamas Nesąžiningos prekybos praktikos pieno sektoriuje draudimo įstatymo projektas (toliau – įstatymo projektas), kurio tikslas – stiprinti pieno gamintojų padėtį tiekimo grandinėje, tikslingiau reglamentuojant sutartinius santykius pieno sektoriuje. Įstatymo projektu yra nustatomi pieno kainodaros pagrindiniai principai, apribojamos nesąžiningų praktikų taikymo galimybės sudarant pieno pirkimo–pardavimo sutartis, nustatomas draudžiamųjų veiksmų sąrašas. Įstatymo projekte apibrėžiama, kokie veiksmai laikomi nesąžiningais pieno pardavėjo ir pieno pirkėjo santykiuose parduodant ir perkant pieną ir nustatomas jų draudimas. Įstatymo projekte nebelieka nuostatų, kurios nepasiteisino Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo veikimo metu. Taip pat įstatymo projekte papildytas įstatymo įgyvendinimo priežiūros teisinis reguliavimas ir nustatomas veiksmingas sankcijų skyrimo mechanizmas.

Pažymėtina, kad derybinių galių disbalanso tarp žemės ūkio produkcijos gamintojų ir pirkėjų problema yra aktuali tiek Lietuvoje, tiek ir kitose ES valstybėse. Siekis stiprinti ūkininkų padėtį tiekimo grandinėje yra nustatytas ES strateginiuose dokumentuose: Bendrosios žemės ūkio politikos tikslus ir priemones nustatančiuose dokumentuose, ES Žemės ūkio ir maisto vizijoje iki 2040 m. 2016 m. Europos Komisijos sudaryta darbo grupė dėl žemdirbių padėties maisto tiekimo grandinėje pagerinimo nustatė priemones, kurios gerintų žemdirbių padėtį maisto tiekimo grandinėje. Šios

priemonės – nesąžiningų prekybos praktikų draudimas, rinkos skaidrumo didinimas ir kooperacijos bei kitų formų gamintojų organizacijų stiprinimas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti klausimai

Sutartinius santykius tarp pieno pirkėjų ir jo pardavėjų Lietuvos Respublikoje reglamentuoja toliau išvardyti teisės aktai.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, kuris reglamentuoja sutarčių sudarymo, vykdymo ir nutraukimo bendrąsias nuostatas.

2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007. Šio reglamento 148 straipsnis apibrėžia sutartinius santykius pieno ir pieno produktų sektoriuje. Šiame straipsnyje nustatytos pieno pirkimo–pardavimo sutarties būtiniosios dalys bei nurodyta, kad pieno gamintojai, pieno pirkėjai ir jo pardavėjai dėl pieno pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų derasi laisvai. Minėtas reglamentas apibrėžia gamintojų organizacijų kūrimosi sąlygas, jų tikslus. Šiame parengtame įstatymo projekte išlaikomos šio reglamento nuostatos dėl pagrindinių sutarčių elementų bei, kad pieno pirkėjas ir jo pardavėjas derasi laisvai, tačiau pieno pardavėjams, kaip silpnesniajai derybų šaliai, suteikiama tam tikra įstatyminė apsauga (dėl galimo manipuliavimo priedų dydžiais) bei siekiama skatinti gamintojus jungtis į gamintojų organizacijas, siekiant stiprinti derybines galias.

Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymas (toliau – NPPD), kuris įgyvendina Europos Parlamento ir Tarybos 2019 m. balandžio 17 d. direktyvą (ES) 2019/633/ES dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje. NPPD įstatymas nustato draudžiamųjų veiksmų sąrašą – 10 draudžiamųjų veiksmų sutartiniuose santykiuose tarp žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir pirkėjų, kurie yra besąlygiškai draudžiami, bei 6 veiksmus, kurie yra draudžiami, jei sutartyse dėl jų nėra tiksliai susitarta. Keletas NPPD įstatyme nustatytų draudžiamųjų veiksmų yra susiję su įstatymo projekte išdėstytomis nuostatomis, tai yra draudimai: pirkti žemės ūkio ir (ar) maisto produktus nesudarius su šių produktų tiekėju rašytinės pirkimo–pardavimo sutarties pagal iš anksto su tiekėju sutartas sąlygas; atšaukti greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų užsakymus likus per mažai laiko (likus mažiau nei 30 kalendorinių dienų); vienašališkai pakeisti pirkimo–pardavimo sutarties ir (arba) paslaugų teikimo sutarties sąlygas dėl produktų tiekimo arba pristatymo dažnumo, būdo, vietos, laiko arba tiekimo ar pristatymo apimties, kokybės standartų, mokėjimo sąlygų, kainų arba kitų sąlygų. Tačiau NPPD įstatyme šios nuostatos taikomos tik tuo atveju, kai pirkėjo metinė apyvarta yra didesnė nei 2 mln. Eur, o šiame įstatymo projekte siūloma taikyti šiuos draudžiamuosius veiksmus visiems pirkėjams.

Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymas, kuris nustato reikalavimą sudaryti rašytines žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartis, reglamentuoja sutarties sąlygas, atsiskaitymo terminus.

Žemės ūkio ministro 2001 m. gegužės 9 d. įsakymas Nr. 146 „Dėl Pieno supirkimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Pieno supirkimo taisyklės). Šio įsakymo 3 priede yra patvirtinta rekomenduojama pieno pirkimo–pardavimo sutarties forma.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma reglamentuoti pieno kainodaros principus, apibrėžti pieno kainos, priedų, priemokų ir nuoskaitų sąvokas, nustatyti, kaip jos gali būti taikomos, apriboti nesąžiningų praktikų taikymo galimybes, sudarant pieno pirkimo–pardavimo sutartis, nustatant draudžiamųjų veiksmų sąrašą. Įstatymo projekto nuostatos būtų taikomos tik perkant ir parduodant žalią karvių pieną (įstatymo projektas nereglamentuoja kitų ūkinių gyvūnų pieno pirkimo – pardavimo), todėl, kad būtent tik šioje srityje yra stebimas derybinių santykių disbalansas ir nesąžiningų veiksmų taikymas. Lietuvoje nėra išsivysčiusi ožkų ar avių pieno perdirbimo pramonė, šių gyvūnų pienas paprastai yra perdirbamas ūkiuose, kuriuose jis yra pamelžiamas, todėl nėra tikslinga taikyti reguliavimo šiame subsektoriuje.

Įstatymo projekte nustatoma, kad įstatymas būtų netaikomos pieno pirkimo–pardavimo sutartims, kai jos sudaromos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), pripažintų žemės ūkio kooperatyvais žemės ūkio ministro nustatyta tvarka (toliau – pripažinti žemės ūkio kooperatyvai), ar pieno gamintojų organizacijų, pripažintų žemės ūkio ministro patvirtinta tvarka, pirkti iš savo narių jų pagamintą pieną, jei to kooperatyvo ar pieno gamintojų organizacijos įstatuose arba pagal juos priimtose taisyklėse ir sprendimuose yra nuostatos, kuriose yra detalizuojamos pieno pirkimo–pardavimo sąlygos. Šia nuostata suteikiama daugiau laisvės kooperatyvams ar gamintojų organizacijoms patiems reglamentuoti savo veiklą, nes šių organizacijų esmė yra ta, kad patys nariai savanoriškai susijungia veikti kartu, t. y. kartu vykdyti ūkinę-komercinę veiklą. Patys organizacijų nariai nusistato veiklos vykdymo sąlygas, patys renkasi valdymo organus, todėl įstatymo projekte nėra numatyta papildomų sąlygų kooperatyvams ar kitoms gamintojų organizacijoms (tokia pat praktika yra taikoma ir Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatyme, ir NPPD įstatyme).

Dėl įstatymo projekto 3 straipsnio.

Įstatymo 3 straipsnis nustato pieno pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo sąlygas. Nustatoma, kad pieno kaina turi būti nustatoma sutartyje ir ji gali būti fiksuota arba apskaičiuojama pagal sutartyje nustatytus objektyvius rodiklius, kurie turi būti patikrinami, suprantami, gauti iš viešų ir prieinamų šaltinių, kurie taip pat turi būti nurodyti sutartyje. Projekto 3 straipsnio 4 dalis numato, kad žemės ūkio ministras turėtų patvirtinti rodiklių rinkinį, kuriuo vadovaujantis sutarties šalys galėtų derėtis dėl kainos. Numatoma, kad būtų papildytos Duomenų apie pieno supirkimą teikimo ir informacijos viešinimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2015 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. 3D-603 „Dėl Duomenų apie pieno supirkimą teikimo ir informacijos viešinimo taisyklių patvirtinimo“, kuriose būtų nustatytas rodiklių rinkinys ir šių rodiklių viešinimo tvarka. Šiuo metu informacija apie pieno rinką yra skelbiama VĮ Žemės ūkio duomenų centro (toliau – ŽŪDC) administruojamame interneto puslapyje <https://www.vic.lt/pieno-rinka/>, kuris, vadovaujantis įstatymo projekto nuostatomis, būtų patobulintas ir jame susistemintai būtų pateikiama informacija apie pokyčius rinkoje (pieno produktų kainos, pieno produktų gamybos struktūra, pieno produktų eksporto duomenys ir pan.) bei pieno gamybai reikalingų išteklių kainų pokyčius. Tikėtina, kad išplėtus pateikiamos informacijos aprėptį, būtų padidintas rinkos skaidrumas ir sutarties šalių informatyvumas.

Įstatymo projekte yra nustatomos priemokų ir priedų sąvokos, išskiriamas, koks yra skirtumas tarp šių sąvokų. Kadangi Atsiskaitymo už žemės ūkio įstatyme sąvokoje „už patiektą žemės ūkio produkciją apskaičiuota pinigų suma“ yra vartojama formuluotė „priemoką už pagrindinius kokybės reikalavimus viršijančią žemės ūkio produkciją“, tai ir šiame įstatymo projekte yra vadovujamasi tokia pačia logika, kad priemoka – tai pinigų suma, mokama už aukštesnės kokybės pieną (papildomai mokama pinigų suma susijusi tik su geresne pieno kokybe), o už kitą, perkant pieną, gaunamą pridėtinę vertę (didesnį pieno kiekį, lojalumą ir pan.) – mokamas priedas.

Taip pat nustatomas įpareigojimas pirkėjui nustatyti aiškias priedų ir priemonų mokėjimo sąlygas (pirkėjas turi būti pasitvirtinęs taikomų priedų ir priemonų rūšis, taikomus dydžius ir juos taikyti visiems pieno pardavėjams, kurie atitinka tą nustatytą požymį), t. y. negali būti manipuliavimo priedais, kuomet vieniems pieno pardavėjams yra mokamas priedas, o kitiems – įvykdžiusiems pirkėjo nustatytas sąlygas, tas pats priedas yra nemokamas. Nustatoma, kad priedams ir priemonoms, mokamiems už tiekiamą pieną, būtų taikomi tokie pat atsiskaitymo terminai, kaip yra nustatyta Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatyme. Projekte nustatyta, kad pieno pardavėjas gali laisvai susipažinti su pieno pirkėjo taikoma priedų ir priemonų mokėjimo sistema, t. y. jam turi būti pateikiama informacija apie pieno pirkėjo taikomas priemokas ir priedus, nustatytus priemonų ir priedų dydžius pagal jų rūšis, reikalavimus priemokai ar priedui gauti, bei laikotarpį, kurį bus taikomos nustatytos priemokos ar priedai. Sąvokose nustatoma, kad priedai yra pinigų suma, mokama už papildomai už perkamą bazinių sudėties rodiklių pieną, kuris atitinka tam tikrą pieno pirkėjo nustatytą požymį ar sąlygas (pvz., pieno gamybos metodą, lojalumą ir pan.).

Įstatymo projekte nustatoma, kad pieno pirkimo-pardavimo sutartis gali būti apibrėžtos trukmės (terminuota) arba neterminuota.

Taip pat 3 straipsnyje numatoma galimybė, kad derybos tarp pieno pirkėjo ir pieno pardavėjo dėl pieno pirkimo-pardavimo sutarties sąlygų būtų pagal pieno pardavėjų atstovavimą, t. y. pieno pardavėjai būtų skatinami burtis į gamintojų organizacijas ir kartu derėtis su pieno pirkėjais. Tokiu būdu būtų sujungiama pieno pardavėjų derybinė galia, tuo pat metu pieno gamintojai būtų daugiau įtraukti į rinkos stebėjimą ir gautų daugiau informacijos apie pokyčius tiek pieno produktų, tiek žaliavų rinkose.

Dėl įstatymo projekto 4 straipsnio

Pieno pirkėjui pagal šį įstatymo projektą būtų draudžiama atlikti šiuos nesąžiningus veiksmus:

- 1) pieno pirkėjas nutraukia pieno pirkimo-pardavimo sutartį apie tai nepranešus pieno pardavėjui per sutartyje nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 30 kalendorinių dienų;
- 2) pieno pirkėjas vienašališkai pakeičia pieno pirkimo-pardavimo sutarties sąlygas dėl pieno pristatymo dažnumo, būdo, vietos, laiko arba pristatymo kiekio, kokybės reikalavimų, mokėjimo sąlygų, kainų, priemonų ar priedų;
- 3) pieno pirkėjas, pirksdamas pieną, atitinkantį žemės ūkio ministro nustatytus kokybės reikalavimus, pagaminatą pagal tą pačią gamybos sistemą (įprastinė gamyba, ekologinė gamybos sistema, nacionalinė maisto kokybės sistema), ir pristatytą pieno pirkėjui tokiu pačiu būdu (pienas pristatomas į pieno supirkimo punktą, pienas surenkamas tiesiogiai iš ūkio iš specializuoto pieno šaldytuvo, pienas pristatomas tiesiogiai į pieno perdirbimo įmonę), pieno pirkimo-pardavimo sutartyse taiko skirtingą pieno pirkimo kainą, išskyrus atvejus, kai pienas perkamas iš pieno pardavėjų, priklausančių pieno gamintojų organizacijoms ir kurių vardu pieno gamintojų organizacija derasi dėl pieno pirkimo kainos, tačiau šiuo atveju negali būti taikoma mažesnė pieno pirkimo kaina negu ji būtų nustatyta pagal pieno pristatymo būdą;
- 4) pieno pirkėjas moka pieno pardavėjams priemokas ir priedus už perkamą pieną, kurių dydžiai kartu (bendra suma) būtų didesni kaip 20 proc. pieno pirkimo kainos;
- 5) pieno pirkėjas mažina pieno pirkimo kainą, priedus ar priemokas dažniau kaip kas du iš eilės einančius reguliariai parduodamo pieno tiekimo laikotarpius;
- 6) pieno pirkėjas už tiesiogiai į perdirbimo įmonę pristatomą pieną moka mažesnę pieno pirkimo kainą nei už pieną, surenkamą tiesiogiai iš ūkio specializuoto pieno šaldytuvo;
- 7) pieno pirkėjas taiko kitas nuoskaitas už perkamą pieną, negu yra nustatyta žemės ūkio ministro patvirtintoje tvarkoje;

8) pieno pirkėjas taiko griežtesnius pieno kokybės reikalavimus nei nustatyta žemės ūkio ministro patvirtintoje tvarkoje;

10) pieno pirkėjas nenurodo sutartyje taikomų priedų ir priemonių rūšių ir jų dydžių;

11) pieno pirkėjas, atsiskaitydamas už per reguliariai parduodamo pieno tiekimo laikotarpį patiektą pieną, į mokėtiną pinigų sumą neįtraukia visų priedų bei priemonių, kurie yra susiję su per tą laikotarpį patiektu pieno kiekiu;

12) pieno pirkėjas perka pieną iš Lietuvos Respublikoje registruoto pieno pardavėjo, parduodančio savo pagamintą pieną, kurio sudėtis ir kokybė nėra įvertinta žemės ūkio ministro patvirtinta tvarka juridiniame asmenyje – valstybės valdomoje akredituotoje laboratorijoje.

Draudžiamieji veiksmai, kurie nurodyti įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 3–6 punktuose, būtų taikomi tik tuo atveju, jei pieno pirkėjas su pieno pardavėju sudaro neterminuotą pieno pirkimo-pardavimo sutartį. Sudarius neterminuotą sutartį visiems pieno pardavėjams, pristatantiems pieną pieno pirkėjui tokiu pat būdu (pienas pristatomas į pieno supirkimo punktą, pienas paimamas tiesiogiai iš ūkio iš specializuoto pieno šaldytuvo, pienas pristatomas tiesiogiai į pieno perdirbimo įmonę), turėtų būti taikoma vienoda pieno pirkimo kaina. Įstatymo projekte numatytas priemonių ir priedų dydžio ribojimas (4 straipsnio 1 dalies 4 punktas), t. y. draudžiama pieno pirkėjams mokėti pieno pardavėjams priemokas ir priedus už perkamą pieną, kurių dydžiai kartu (bendra suma) būtų didesni kaip 20 proc. pieno pirkimo kainos. Nesant priedų ir priemonių dydžių reglamentavimo, pieno kaina nustatoma sąlyginai žema, o kitą dalį išmokamos sumos už perkamą pieną sudaro priemokos ar priedai, kurių dydžiai keičiami paprasčiau nei bazinė kaina. Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo galiojimo laikotarpiu nuo 2015 m buvo sukurta įvairių priemonių ir priedų už perkamą ir parduodamą pieną sistema ir priemokos ir priedai sudarė apie pusę (svyravo 40–60 proc. ribose, priklausomai nuo situacijos rinkoje) visos išmokamos sumos už perkamą ir parduodamą pieną. Priemonių ir priedų dydžių ribojimas yra pagrįstas tuo, kad priemokos ir priedai turi būti mokami už papildomą gaunamą vertę (labai gera pieno kokybė, didelis tiekiamo pieno kiekis, lojalumas pieno pirkėjui, tam tikras gamybos metodas, dalyvavimas tvarumo programose ir pan.) perkant ir parduodant pieną, ir šiai vertei įvertinti yra paliekama 20 proc. riba nuo pieno kainos.

Nustatant priedų ir priemonių maksimalų dydį, buvo įvertinta ES šalių pieno pramonės patirtis, kur priedai paprastai mokami pagal aiškiai identifikuotas sąlygas ir dažniausiai jie yra mokami už dalyvavimą tvarumo programose, už tam tikrą gamybos metodą, už pieno kiekį ir kokybę. Pažymėtina, kad užsienio šalyse priedų dydžiai yra sąlyginai maži (pieno kaina sudaro pagrindinę išmokamos sumos už supirktą pieną dalį, o ne priedai). ES šalių patirtis rodo, kad internete pačios perdirbimo įmonės (Airijos, Olandijos, Danijos, Prancūzijos ir kt. šalių įmonės) skelbia informaciją apie taikomus priedus ir priedų dydžius ir ta informacija nėra slepiama, ji yra skelbiama viešai.

Įstatymo projekte nustatoma (4 straipsnio 1 dalies 6 punktas), kad pieno pirkėjas už pieną, kuris pristatomas tiesiogiai į pieno perdirbimo įmonę, negali mokėti mažesnės kainos, nei už pieną, kuris paimamas tiesiogiai iš ūkio. Šia nuostata siekiama apsaugoti pieno pardavėjus, kurie pristato pieną tiesiogiai į įmonę ir patiria papildomas pieno pristatymo (atvežimo) sąnaudas nuo diskriminacinių pieno pirkimo sąlygų.

Įstatymo projekte numatytas draudimas taikyti kitas nuoskaitas už perkamą pieną, negu gali būti taikoma žemės ūkio ministro nustatytoje pieno supirkimo tvarkoje (4 straipsnio 1 dalies 7 punktas). Pažymėtina, kad šiuo metu pieno pirkėjai gali taikyti nuoskaitas tik už nepasiektą nustatytą pieno kokybę. Šia nuostata siekiama pieno pirkėjams – stipresniajai sutarties šaliai – drausti piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi ir pieno pirkimo-pardavimo sutartyje numatyti kitas nuoskaitas už perkamą pieną, taip sumažinant mokamą sumą už perkamą pieną. Taip pat įstatymo projekte nustatyta, kad perkamam pienui negali būti taikomi aukštesni kokybės reikalavimai, nei

nustatyti ES ir nacionaliniuose teisės aktuose (pieno pardavėjas ir pieno pirkėjas sutartyje gali susitarti dėl mokamų priemonių už pasiektus aukštesnius pieno kokybės rodiklius).

Įstatymo projekte yra reikalavimas (4 straipsnio 1 dalies 12 punktą), kad pieno kokybė turi būti tiriama tik valstybės valdomoje akredituotoje laboratorijoje, kas užtikrina nešališką pieno mėginių ištyrimą ir pieno kokybės nustatymą bei suteikia abiem sutarties šalims pasitikėjimą tyrimų rezultatais, užtikrina tyrimų sistemos skaidrumą. Esant nepasitikėjimui tarp pieno pardavėjų ir pieno pirkėjų, pieno kokybės tyrimų atlikimas valstybės valdomoje akredituotoje laboratorijoje leidžia išvengti manipuliacijų ir ginčų. Pieno tyrimo sistema, kai pieno mėginiai iš visų parduodančių pieną gamintojų atsiskaitymo tikslais yra tiriami valstybės valdomoje akredituotoje laboratorijoje, buvo sukurta daugiau nei prieš trisdešimt metų. Iki tol pieno perdirbimo įmonės už supirktą pieną atsiskaitydavo pagal savo laboratorijose atliktų pieno tyrimų rezultatus. Tokia tvarka ypač netenkino pieno gamintojų, taip pat ir kontrolės institucijų. Nuolat buvo gaunama skundų dėl neteisingai nustatytų pieno sudėties ir kokybės tyrimų rodiklių, taip pat dėl manipuliacijų tyrimų rezultatais, nes tyrimų rezultatai turi tiesioginę įtaką pieno gamintojų pajamoms. Atsižvelgiant į tai, buvo nuspręsta pieno tyrimus atsiskaitymo tikslais tirti nešališkoje valstybei priklausančioje akredituotoje laboratorijoje. Lietuvos centralizuota pieno tyrimų sistema leidžia užtikrinti visų privalomųjų pieno rodiklių ištyrimą Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktuose nustatytu periodiškumu, užtikrinti pieno gamintojų teisę gauti tokias pieno tyrimų paslaugas, pagal kurias jiems būtų teisingai atlyginama už parduotą pieną, kad pieno gamintojams nebūtų primetama prievolė tirti pieną tik pieno supirkėjų atžvilgiu šališkoje laboratorijoje.

Pieno pardavėjai, kurie prekybiniuose santykiuose yra silpnesnioji derybinė šalis, pasisako, kad būtų išlaikoma valstybinė pieno tyrimų sistema, kuria jie pasitiki. Išlaikant šią sistemą būtų užtikrinamas tyrimų tikslumas, išvengiama pieno tyrimų klastojimo. Pieno pardavėjų nuomone, pieno supirkimo įmonės žino, kad iš tyrimų rezultatų gali būti uždirbami dideli pinigai, nuskriaudžiant pieno pardavėjus, todėl būtų neteisinga atsisakyti valstybinės pieno tyrimų laboratorijos.

Kita labai svarbi pieno tyrimų sistemos dalis yra viešojo intereso gynimas, siekiant vartotojų teisų apsaugos, reikalavimų neatitinkančio žaliavinio pieno pateikimo į rinką ribojimo.

Centralizuota tyrimų sistema apima pieno gamintojų ir perkamo pieno kokybės kontrolės informacinę sistemą, kuri yra susieta su kitomis duomenų bazėmis ar duomenų registrais (VĮ Žemės ūkio duomenų centro valdomais ūkinių gyvūnų ir ūkininkų registrais bei Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – VMVT) duomenų baze), o tai leidžia atlikti duomenų palyginimo bei patikros funkcijas. Valstybės valdomos laboratorijos duomenimis naudojasi Žemės ūkio ministerija, VMVT ir kitos institucijos gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolei, pieno saugos kontrolei vykdyti.

Dėl įstatymo projekto 8 straipsnio.

Įstatymo projekte nustatyta, kad įstatymo pažeidimai tiriami ir bylos nagrinėjamos *mutatis mutandis* NPPD įstatymo 12–20 straipsniuose nustatyta tvarka. Šiuo reglamentavimu siekiama mažinti administracinę naštą tiek ūkio subjektams, tiek veiklos priežiūrą vykdančioms institucijoms, suvienodinant įstatymų pažeidimų tyrimų procedūras. Pažymėtina, kad Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, vykdanči NPPD įstatymo priežiūrą, taip pat vykdytų ir šio įstatymo priežiūrą, išskyrus 4 straipsnio 1 dalies 12 punkte nurodytą draudžiamąjį veiksma (VMVT atliktų šio įstatymo šio punkto nuostatų laikymosi priežiūrą).

Dėl Pieno įstatymo projekto 9 straipsnio pakeitimo.

Įstatymo projekte numatoma, kad už įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nurodytų reikalavimų pažeidimą ūkio subjektui skiriama bauda iki 1,0 procento nuo įsigytos ar parduotos pieno vertės už praėjusius finansinius metus, kuriais buvo padaryti šioje dalyje nurodyti draudžiami veiksmai, vietoj buvusios fiksuotos baudos sumos.

Skiriamos baudos ir kitos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios, jų dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

Įstatymo projekto 11 straipsnis pripažįsta netekusiu galios Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą Nr. XII-1907 su visais pakeitimais ir papildymais. Siekiant įnešti teisinio reguliavimo aiškumo, Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas (2015 m. birželio 25 d. redakcija su visais pakeitimais ir papildymais) pripažįstamas netekusiu galios.

Įgyvendinus įstatymo projekto nuostatas pieno pardavėjų ir jo pirkėjų santykiai būtų detalčiau reglamentuoti, o tai leistų užtikrinti geresnę interesų tarp pieno pirkėjų ar jo pardavėjų pusiausvyrą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymo projektas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms ir plėtrai. Pieno pardavėjams bus aiškesnės verslo sąlygos, jie turės daugiau informacijos apie pokyčius pieno rinkoje, galės geriau planuoti veiklos perspektyvas. Sustiprinus pieno pardavėjų galias rinkoje, jie įgaus daugiau pasitikėjimo rinka.

Pieno pirkėjams bus numatyta atsakomybė dėl nesąžiningų veiksmų atlikimo.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą, reikės pakeisti žemės ūkio ministro įsakymus: žemės ūkio ministro 2015 m. liepos 27 d. įsakymą Nr. 3D-603 „Dėl Duomenų apie pieno supirkimą teikimo ir informacijos viešinimo taisyklių patvirtinimo“; žemės ūkio ministro 2001 m. gegužės 9 d. įsakymą Nr. 146 „Dėl Pieno supirkimo taisyklių patvirtinimo“.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte yra naujai apibrėžiamų sąvokų ar jas įvardijančių terminų, kurie bus pateikti vertinimui ir aprobavimui Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos bei Europos Sąjungos teisės aktų nuostatom.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Reikės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą dėl funkcijų pavedimo Žemės ūkio agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos ir Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, įgyvendinant Nesąžiningos prekybos praktikos pieno sektoriuje draudimo įstatymo nuostatas.

Reikės pakeisti Pieno supirkimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 146 „Dėl Pieno supirkimo taisyklių patvirtinimo“, ir Duomenų apie žalio pieno supirkimą teikimo ir informacijos viešinimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. liepos 27 d. įsakymu Nr. 3D-603 „Dėl Duomenų iš žalio pieno pirkėjų rinkimo taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Siūlomoms įstatymo nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

–

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai: „žalias pienas“, „nesąžiningi veiksmai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Seimo nariai

1. Tadas Sadauskis
2. Vytautas Jucius
3. Arūnas Dudėnas
4. Martynas Gedvilas
5. Petras Dargis
6. Kęstutis Bilius
7. Daiva Žebelienė
8. Daiva Petkevičienė
9. Tomas Domarkas
10. Mantas Poškus
11. Dainoras Bradauskas
12. Lina Šukytė-Korsakė
13. Saulius Bucevičius
14. Robert Puchovič
15. Remigijus Žemaitaitis
16. Artūras Skardžius
17. Aidas Gedvilas
18. Bronis Ropė
19. Valius Ažuolas
20. Eimantas Kirkutis
21. Dainius Gaižauskas
22. Kęstutis Mažeika
23. Matas Skamarakas
24. Eugenijus Sabutis

25. Andrius Busila
26. Viktoras Pranckietis
27. Vitalijus Šeršniovas
28. Vytautas Sinica
29. Aušrinė Norkienė
30. Ligita Girskienė
31. Saulius Luščikas
32. Alvydas Mockus
33. Martynas Katelynas
34. Juozas Olekas